

BÜYÜK DEVLET OLMAK

Being a Great State

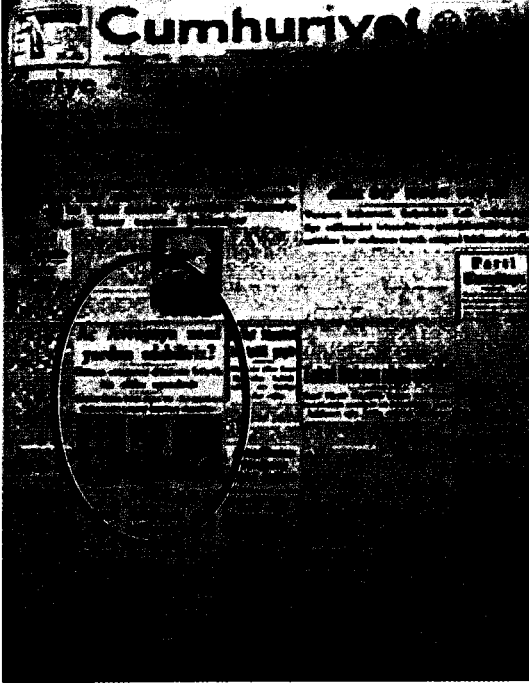
Mehmet Salih ÇELİKKALE*

Dünyanın önemle koruması ve kollaması gereken değişik zenginlikleri vardır. Bunlar, biyolojik çeşitlilik, kültürel çeşitlilik, inanç ve dini çeşitlilik, farklı kökenden gelen insan çeşitliliği, dünyaya can veren yeşil doku ve onun çeşitliliği ile su zenginliğidir. Bu zenginlikler ne altın, gümüş ve elmas gibi taşınabilir, ne de bankalara hesap olarak yatırılabilir. Bunlar dünyanın müşterek servetleridir ve binlerce, yüzlerce yılda oluşmuş, doğrudan yaşamı etkileyen farklı öğelerdir. Bu kadar uzun zamanda elde edilen bu zenginlikler iyi korunmaz ise çok kısa bir zaman diliminde kaybedilebilirler. Bu kayıp, dünyanın ömrünün azalması, sona yaklaşmasıdır.

Türkiye, bu çeşitlilik bakımından çok şanslı ve çok zengin bir ülkedir. Her bir çeşitlilik ele alındığında ayrı bir zenginlik ortaya çıkmaktadır. Olaya sadece insan çeşitliliği bakımından, yani tek faktör yönünden bakılsa bile, bunu kolayca görebiliriz. Örneğin; bazı ülkelerin insanı sadece sarışın ve pembe tenlidir. Bazı ülkelerin insanların hepsinin gözleri çekiktir. Bazı ülke insanları esmer, bazılarının ki ise siyah tenlidir. Fakat, Türkiye’de bunların hepsini, zengin bir mozaik olarak, bir arada görmek mümkündür. Evet, bu mozaik çok büyük bir zenginliktir. Çünkü, her birinin sahip olduğu uzun bir geçmiş, özel bir kültür, örf ve anane vardır. Hangi çeşitten olursa olsun, Türk insanının hepsinde müşterek olan bir özellik daha vardır ki, o da sevgi, hoşgörü, karşılıklı saygı ve insana verilen değer duygusudur. Farklı dinlere mensup olan insanların ibadet merkezleri yan yana ve aynı beldede, farklı diller konuşanlar aynı köylerde, asırlardan beri birlikte yaşamaktadırlar. Birbirlerinin görüşlerine, düşüncelerine, örf ve inançlarına saygılı olarak yaşamları sürüp gitmiş ve gitmektedir. Birbirinin bayramını kutlamayı, neşesine ortak olmayı, acısını paylaşmayı bir görev olarak kabul eder. Nasıl ki, anadan babadan çocuğa yetenekler, özellikler genetik olarak yani kalıtım yoluyla geçerse, bu zenginlikler de Türk insanına, atalarından, tarihi kökeninden yaşanarak intikal etmiştir. Bu tarih, binlerce yıl gerilere giden, kökleşmiş, oturmuş sistemleri ve yaşam dilimlerini kapsar.

*Prof. Dr., İstanbul Aydın Üniversitesi Rektörü

16 ŞUBAT 1946

Sadece etnik olarak farklı insanları değil, çok sayıdaki milleti aynı çatı altında tutan **Büyük Osmanlı İmparatorluğu döneminde, hiçbir milletin dinine, diline, örf ve anelerine karışılmamış, onların değiştirilmesine çalışılmamıştır.** Daima mağdurun, yalnız, güçsüzün yanında olunmuş, koruyup kollanmış, yardım ve özveri birinci planda tutulmuştur. İnsanlık değerleri hep ön planda ele alınmış, öncelikle de her insana hiç bir ayırım yapılmaksızın birinci sınıf vatandaş muamelesi yapılmıştır. İşte, bu kök-leşmiş düşünce sistemi, **büyük devlet olmanın düşünsel ve yapı-sal bir özelliğidir.** Asırlarca büyük ve güçlü kalmanın ana nedeni de budur.

Osmanlı İmparatorluğu'nun sınırları zamanla küçülmüş, devlet parçalanmış ve bölünmüştür. Ancak, büyük devlet ve millet olmayı gerektiren özellikler aynı millet olması nedeniyle, arkasından kurulan **Türkiye Cumhuriyeti Devleti'**nde de devam etmiş ve etmektedir. Bugün; kimi çok zengin, kimi zengin, kimi de daha fakir 29 ülkenin bir araya geldiği Avrupa Birliği'nin çeşitli yönetsel kurumlarında, Türkiye ile ilgili alınan kararlara bakıldığında, gerek Osmanlı İmparatorluğu'nun ve gerekse Türkiye Cumhuriyeti'nin geçmişteki tutumları, prensip ve davranışları unutulmuşa benziyor. Halbuki, Avrupa toplumu genelde okuyan insanlardan oluşur. Bu geçmiş ve bu özellikleri bilmemeleri mümkün değildir. Geçmişte düştikleri mağdur durumda onların yanında yine Türk Milleti ve Türkiye Cumhuriyeti Devleti olmuştur. Onların sorunlarını kendi sorunu gibi görmüş, onların açlık çektikleri dönemde aç insanlarını doyurmaya çalışmıştır. İkinci Dünya Savaşı esnasında ve sonunda Avrupa'nın sokakları kan kokarken, taş taş üstünde sağlam kalan sığınacak bir yuva yokken,

havada barut kokusu, her tarafta aç insanlar ızdırap çekerken, o toplumu yine Türk Milleti ve onun devleti düşünmüştür. Nitekim, 1946 yılında yayımlanmış gazetelerin birinci sayfasından verdikleri haberler bunlarla doludur.

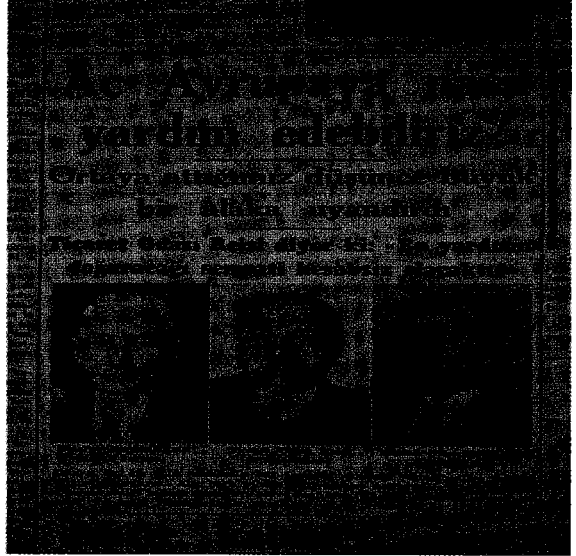
16 Şubat 1946 Cumartesi Günü yayımlanan Cumhuriyet Gazetesi'nde birinci sayfadan verilen haberde;

“Ticaret Odası Başkanı Mithat Nemli'nin Avrupa'ya yapılacak yardımın karşılıksız olacağını belirten görüşleri, 'Aç Avrupa'ya Nasıl Yardım Edebiliriz?' ” başlıklı yorum ile verilmektedir.¹

5 Nisan 1946 Cuma günü “Avrupa'nın İlaşesi” başlığı ile yayımlanan Cumhuriyet gazetesinde; Tarım Bakanı Hatiboğlu Türkiye'nin de tarım konusunda sıkıntısı olmasına rağmen, yardım yapılacağını belirten görüşlerine yer verilmiştir.²

Türkiye o zaman aç Avrupa insanına gösterdiği bu asilane davranışını, günümüzde de açlık çeken fakir ülkelere karşı sürdürmektedir. Diliyoruz ki, bazı gelişmiş ülkeler de aynı hassasiyeti gösterebilir ve sorunları biraz olsun paylaşırlar.

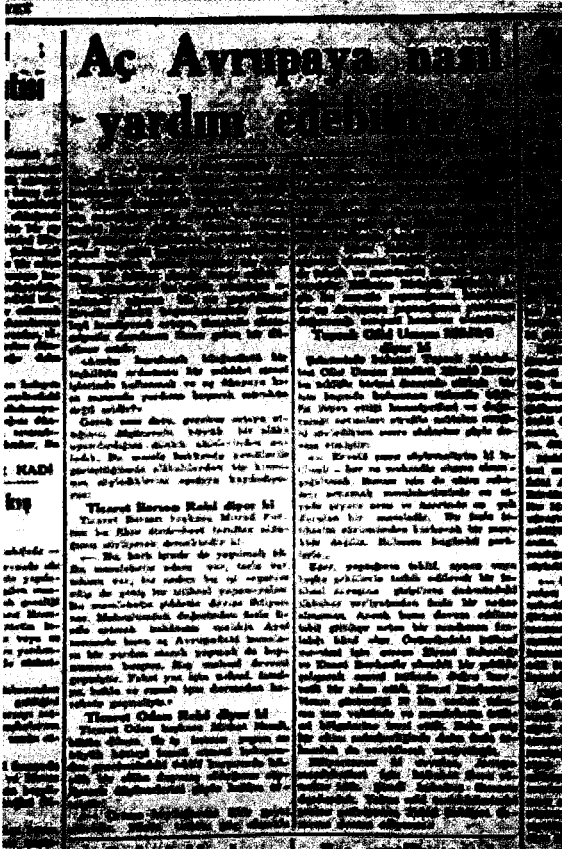
Susuzluktan çatlamış topraklarda, ya da kum fırtınalarının hakim olduğu çöl koşullarında, bir deri bir kemik kalmış insanlara, ölüme yaklaşmış çocuklara, yardım ellerini uzatsınlar. O insanların topraklarını **uluslar arası vahşi hayvanlar doğal parkı** ilan ederek, **safari turları** düzenleyerek, geri kalmış o toplumları yönetenlere **silah satarak** değil, **gıda yardımı yaparak** yardım elini uzatsınlar. Gelişmiş ülkeler kendi halkının biraz daha az yiyerek **obez** olmasını önlerse, onlardan arta kalan gıda maddeleri binlerce aç insanın yaşamasını ve sağlıklı olmasını

¹Bknz. Ek:1, 16 Şubat 1946 tarihli Cumhuriyet Gazetesi, Sayı:7722, s:1-3

²Bknz. Ek:2, 5 Nisan 1946 tarihli Cumhuriyet Gazetesi, Sayı: 7770, s:1-3

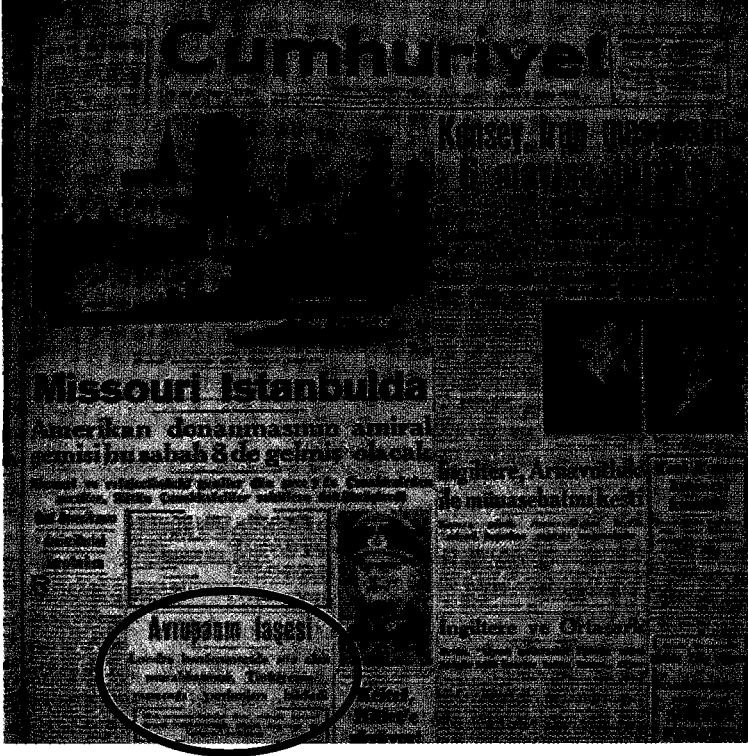
sağlayacaktır. Öte yandan, aç insanlara sadece gıda yardımı yaparak değil, çeşitli tarım teknolojileri geliştirerek, o toprakları verimli hale getirmek ve o insanların mutlu yaşamlarını sağlamak, ileriye dönük ve süreklilik arz eden çok daha ideal bir yoldur. Bu yolu takip etmek ve insanlara mutlu bir gelecek sağlamak büyük devlet olmanın önemli bir göstergesidir.

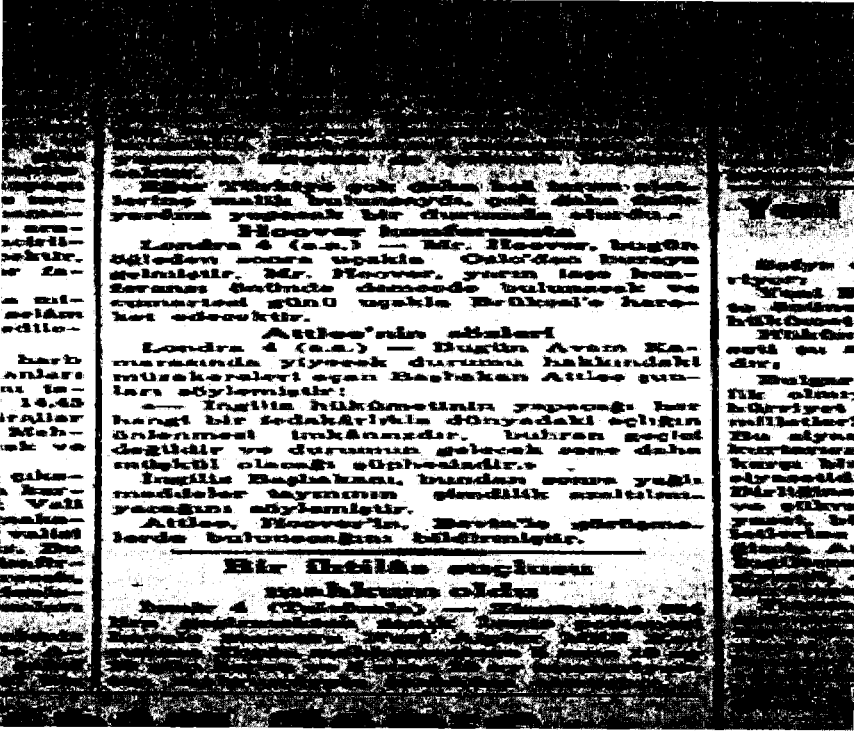
Doğaya sahip çıkmak, dünyanın huzur içinde yaşamasına katkı sağlamak büyük devlet olmanın da bir gereğidir. Bu, gelişmiş ülkelerin sadece görevi değil, aynı zamanda zorunluluğu ve sorumluluğudur. Çünkü, geri kalmış ülke insanının aç kalması, salgın hastalıkların artması dünyadaki çevre tahribatı, küresel ısınma ve dünya kaynaklarının giderek azalması gibi geleceği tehdit eden olaylar sadece geri kalmış ülkeleri yok etmeyecek, gelişmiş olanlara da büyük zarar verecektir. Hatta, gelişmiş ülkelere vereceği zararlar kat kat daha fazla olacaktır. **Çünkü, geri kalmışlar geçekundu gibi yıkılırken, büyükler apartman şeklinde çökeceklerdir.** Bu

gerçek ortada iken, büyük ülkelerin davranışı şaşkırtıcıdır.

05 Nisan 1946

Nitekim 1970-80' li yıllardan beri ümitle geliştirilen çevre bilinci 1997' de **Kyoto Protokolü** ile önemli bir aşamaya gelmiştir. ABD' nin, Avustralya ve Rusya ' nın imzalamadığı bu protokol; daha sonra 182 ülkenin imzalamasını müteakip, Rusya' nın da sürpriz bir şekilde imzalaması ile, imzalayan ülkenin 183 ' e çıkması, Avrupa Birliği' nin de taraf olması ile büyük bir ümit haline gelmiştir. Ancak çok iyi sonuçların alınacağı beklentisiyle girilen 2009 **Kopenhag Toplantısı** hayal kırıklığı ile son bulmuştur.” **Dağ fare doğurdu**” ifadesi bu toplantı için tam yerinde söylenmiş bir sözdür.

Dünyayı tehdit eden küresel ısınma, ozon tabakasındaki delinme vb. gibi dünya felaketleri karşısında alınacak önlemlerde, doğayı kirletici atıkların azaltılması yönündeki önleyici kararlara ilk imzayı o büyük ülkelerin atması beklenirken, imza atmamaları **egoist** bir tutum sergilemektedirler. Sanayilerinde meydana gelebilecek en ufak bir hız azalmasına bile tahammülleri yoktur. Dünyayı en çok büyük ülkeler kirletirken, atmosfere zararlı gazları onlar atarken, yine bu büyük ülkeler atıkların zararlı etkilerin azaltılmasındaki fedakarlığı küçük devletlerin yapmasını istemektedir.

Fakat bunu yaparken bir şeyi göz ardı etmektedirler O da, **çevre kirliliğinin sınır tanımadığı, gümrük dinlemediği gerçeğidir**. Ne zaman ki, küresel ısınma sonucu dünyanın su rezervi olan buzullar erir ve deniz sularının yükselmesi sonucu pek çok kara parçası sular altında kalır ve dünya coğrafyasından silinir, atmosferdeki zehirli gazlardan milyonlarca insan ölür, gerek kaybolan karalar ve gerekse ölen insanların bir kısmı kendilerinden olur, o zaman **yapılan hataların tabiat ana tarafından cezazsız kalmadığını anlarlar**. Dilerim ki; **ölüm olmadan hastalık teşhis edilir ve çaresi bulunur**.